

SEIS! HUOMAA OIKEUDET! DRAAMAHARJOITUS

Tavoitteet:

- Syventää ymmärrystä lapsen oikeuksista ja niiden toteutumisesta Malawissa ja muualla
- Harjoittaa itseilmaisua improvisaatiota hyödyntäen

Kesto: 45 + min

Ryhmäkoko: Työskennellään 3–5 oppilaan pienryhmissä. Sopii 15–30 oppilaan luokille.

Tarvikkeet:

- Tarinakortit (liitteenä). Kopioi liite ja leikkaa kortit irti. Jokainen ryhmä tarvitsee yhden tarinakortin.
- Lapsen oikeuksien sopimuksen tiivistelmä (liitteenä). Jokaiselle oppilaalle on hyvä jakaa yksi kopio.

Tehtävän kulku:

Ennen tätä harjoitusta kannattaa tutustua lapsen oikeuksiin Taksvärkki ry:n **Oikeesti! Lapsen oikeuksien menetelmäoppaan**¹ harjoitusten avulla, jotta Lapsen oikeuksien sopimus on jonkin verran tuttu. Jos siihen ei ole aikaa, on vähintään syytä jakaa oppilaille lyhyt Lapsen oikeuksien sopimuksen tiivistelmä (liitteenä).

Jaa oppilaat 3–6 hengen ryhmiin. Rentoutumisen ja miellyttävän draamakokemuksen takaamiseksi ryhmät kannattaa muodostaa siten, että niiden jäsenet toimivat mielellään yhdessä, eivätkä ujostele toisiaan. Draamatunnit on hyvä aloittaa lämmittelyleikeillä, jotta oppilaat pääsevät tunnelmaan ja rentoutuvat. Lämmittelyn jälkeen ryhmille jaetaan tarinakortit, joiden lyhyissä kuvauksissa jokin lapsen oikeus ei toteudu. Tarinat sijoittuvat pääosin Malawiin, mutta maata ei tarvitse tuntea voidakseen esittää kohtauksen. Ryhmän tarkoituksena on näytellä kortissa kerrottu tilanne. Jos ryhmässä on monta henkilöä, oppilaat voivat muokata tarinaa ja keksiä lisärooleja.

Ohjeista oppilaita huomioimaan yleisö ja esityssuunta. Varaa esitysten valmistamiseen tarpeeksi aikaa ja mahdollisuus harjoitella luokan ulkopuolella. Ryhmät esittävät näytelmät vuorotellen. Ryhmä näyttelee valmistelemansa tilanteen kerran läpi, minkä jälkeen ryhmä aloittaa saman näytelmän alusta. Nyt yleisön tehtävänä on huutaa ”Seis!” heti, kun jotakin oikeutta loukataan. Huudon jälkeen näyttelijät jähmettyvät paikalleen. Yleisö kertoo, mitä näytelmässä seuraavaksi tapahtuu, jotta loppu on onnellinen eikä kenenkään oikeuksia rikota. Kun yleisö on saanut vaihtoehdoisen loppuratkaisun kehiteltä, näyttelijät esittävät uuden loppuratkaisun jatkaen siitä tilanteesta, johon näytelmä jähmettyi. Harjoitus voidaan toteuttaa siten, että ensimmäisellä tunnilla lämmitellään ja valmistellaan esitys. Toisella tunnilla lyhyet näytelmät esitetään ja puretaan.

---

¹ Oikeesti! -opas on luettavissa verkossa: <http://www.taksvarkki.fi/oikeesti/>

Purkukeskustelussa on hyvä antaa tilaa vapaalle keskustelulle, jotta oppilaat voivat jakaa näytelmien herättämiä tunteita. Näytelmiä voi avata kysymyksillä kuten:

- Miltä näyttelemisen tuntui?
- Oliko vaikea esittää yleisön ehdottama loppuratkaisu, kun sitä ei saanut valmistella etukäteen?
- Oliko uusi loppuratkaisu näyttelijöistä / muusta ryhmästä hyvä? Oliko se realistinen?
- Kumpi loppuratkaisu olisi oikeasti todennäköisempi?
- Voisiko jokin esitetyistä tilanteista tapahtua Suomessa?
- Oletko törmännyt vastaaviin tilanteisiin jossakin yhteydessä? Kuinka tilanteessa pitäisi toimia? Mitä voit tehdä, jos huomaat, että omia tai jonkun muun nuoren oikeuksia loukataan?

Tarinakortit (myös liitteessä):

Roolit: Grace, isä, muita perheen lapsia

Tilanne: Grace pakkaa aamulla kirjoja laukkuun ja on aikeissa lähteä kouluun. Isä tulee sanomaan, että tytön on jätettävä koulu kesken, koska tämän täytyy auttaa kodin askareissa ja nuorempien sisarusten hoitamisessa. Grace yrittää sanoa vastaan: hän menestyy koulussa hyvin ja pitää opiskelusta. Isä vastaa, että tyttöjen koulunkäynti on ajanhukkaa, sillä heidän on tärkeämpää hoitaa kotia ja lapsia. Isän mukaan riittää, että perheen pojat käyvät koulua.

Lapsen oikeus, johon tilanne liittyy: Lapsilla on oikeus käydä koulua.

Roolit: Amina, äiti, isä, mahdollisesti muita perheenjäseniä

Tilanne: 15-vuotias Amina ja hänen perheensä syövät kotona illallista ja juttelevat pöydän ääressä. Amina kertoo haluavansa opiskelemaan lukioon, sillä hänen mielestään naisten on tärkeää kouluttautua ja päästä hyvään työhön. Tästä isä ja äiti suuttuvat ja ilmoittavat, ettei työnteko ole naiselle sopivaa, eikä asiasta enää puhuttaisi. Aminasta tuntuu pahalta, ettei hän saa kertoa opiskeluhaaveistaan ja tehdä mitä hän itse haluaa.

Lapsen oikeus, johon tilanne liittyy: Lapsilla on oikeus omiin mielipiteisiin

---

Roolit: Suzan, opettaja, vierustoveri, muita luokkakavereita

Tilanne: Suzanilla on näkövamma, eikä hän näe lukea. Hän käy kuitenkin koulua, vaikka hänen on välillä vaikea seurata opetusta. Eräänä päivänä opettaja jakaa tunnin päätteeksi lukuläksyn. Suzan pyytää opettajaltaan, että tämä auttaisi häntä ja lukisi tekstin hänelle ääneen oppitunnin jälkeen. Opettaja puuskahtaa kiukkuisena, että hänellä on kiire, eikä hän ehdi jäädä auttamaan.

Lapsen oikeus, johon tilanne liittyy: Vammaisten lasten pitää saada parasta mahdollista apua.

Roolit: Peter, äiti, mahdollisesti muita perheenjäseniä

Tilanne: 10-vuotias Peter palaa koulusta ja ryhtyy innoissaan tekemään läksyjä. Äiti tulee sanomaan, että pojan pitää heti lähteä vanhempien avuksi peltotöihin. Raskaan työurakan päätteeksi Peter kaatuu illalla uupuneena vuoteeseen. Hänen selkää ja jalkojansa särkee, eikä hän jaksa enää edes harkita läksyjentekoa.

Lapsen oikeus, johon tilanne liittyy: Lapsilla ei saa teettää liian raskasta eikä pitkäaikaista työtä.

Roolit: Doreen, Amira, opettaja, luokkakavereita

Tilanne: Doreen istuu englannin tunnilla, eikä oikein jaksa keskittyä opettajan puheeseen. Hän kuiskuttelee kaverinsa Amiran kanssa, vaikka opettaja on juuri käskenyt heitä olemaan hiljaa. Yhtäkkiä opettaja seisoo vihaisena Doreenin vieressä ja komentaa tämän luokan eteen. Rangaistukseksi tunnilla puhumisesta opettaja lyö Doreenia useita kertoja kepillä sormille niin, että vesi valuu tytön silmistä.

Lapsen oikeus, johon tilanne liittyy: Lapsia pitää suojella väkivallalta ja hyväksikäytöltä.

Roolit: Louis, äiti, mahdollisesti muita perheenjäseniä

Tilanne: 13-vuotias Louis tulee pitkän koulupäivän jälkeen kotiin ja avaa radion kuunnellakseen kylän nuorten tekemän uutislähetyksen, joka tulee radiosta joka toinen perjantai kello kuudelta. Nuorten oma uutislähetys käsittelee nuorille tärkeitä asioita, kuten koulunkäyntiä, työnhakua ja seksuaaliterveyttä tai esittelee nuorille tärkeitä roolimalleja. Hetken kuluttua Louisin äiti tulee sammuttamaan radion ja tiuskaisee, että tällaisen aiheiden kuuntelu ei ole heidän talossaan sopivaa.

Lapsen oikeus, johon tilanne liittyy: Lapsilla on oikeus tietää esim. television, radion ja lehtien välityksellä, mitä maailmassa tapahtuu.